

Toplumun Ebeler ile İlgili Görüş ve Beklentileri

Ayten TAŞPINAR¹

Yasemin SÖKMEN²

Rojda BAYAR³

Hilal GENÇER³

ÖZ

Amaç: Bu çalışma, toplumun ebeler ile ilgili görüş ve beklentilerini belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Çalışma Planı: Aydın ilinde Şubat-Mart 2017’de kesitsel olarak yapılmıştır. Araştırma evrenini, araştırmanın yapıldığı tarihler arasında Aydın il merkezinde belediyeye ait bir kafeden hizmet alan bireyler, örneklemini ise olasılıksız örnekleme yöntemi ile araştırmaya katılmaya gönüllü olan 483 kişi oluşturmuştur. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından oluşturulan anket ile toplanılmıştır. İstatistiksel analizinde Statistical Package for the Social Sciences 18 kullanılmış ve verilerin sayı, yüzdeler ve ortalamaları alınmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılanların %55’inin 21-40 yaş aralığında, %55,5’inin kadın, %53’ünün üniversite mezunu, %61,3’ünün bekar, %66,5’inin en uzun il merkezinde

1 Prof. Dr. Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Aydın, Türkiye

2 Uzm. Ebe, Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Programı Doktora Öğrencisi, Aydın, Türkiye

3 Ebe, Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Programı Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul, Türkiye

3 Ebe, El Ruha Akademia Hastanesi, Doğum Odası Ebesi, Şanlıurfa, Türkiye İletişim: Uzman Ebe Yasemin SÖKMEN, Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Programı Doktora Öğrencisi, Aydın, Türkiye
E-Posta:ysmn0006@outlook.com

* Bu çalışma, 4. Uluslararası ve 8. Ulusal Ebelik Öğrenci Kongresi’nde sözlü bildiri sunulmuştur, 20-22 Nisan 2017, İstanbul, Türkiye.

yaşadığı, %91,3'ünün sağlık güvencesinin olduğu, %60,7'sinin gelirinin giderine denk olduğu bulunmuştur. Katılımcıların %56,9'unun ebeyi "**gebeleri takip eden/doğum yaptıran/doğuma yardımcı olan sağlık personeli olarak**", %61,9'unun ebenin yaptığı işi "**bebeğin doğumuna yardımcı olmak**" olarak tanımladığı, %53,8'inin ebelerin lisans düzeyinde eğitim aldıklarını, %53,6'sının ebelik mesleğine erkeklerin alınmasını istemediği, kadınların %31,7'sinin meslek olarak ebeliği tercih etmeyi düşünmediği, %61,7'sinin yakınlarının ebe olmasını isteyebileceği, %61,5'inin daha önce bir ebeden hizmet aldığı ve hizmet alanların ise %53,1'inin olumlu yönde deneyim yaşadıkları saptanmıştır. Katılımcıların %54,5'inin ebelerin saygılı, tatlı dilli, güler yüzlü vb. olmasını bekledikleri bulunmuştur.

Sonuç: Katılımcıların çoğunluğunun ebenin görev tanımını doğru yaptığı, ebeden hizmet alma deneyimlerinin büyük çoğunlukla olumlu olduğu ve ebelerden beklentilerinin çoğunlukla profesyonel meslek tutum ve davranış özellikleri olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ebelik, Görüş, Beklenti, Toplum

Opinions and Expectancies of the Society about the Midwives

ABSTRACT

Purpose: This study was planned to determine the opinions and expectations of the society about the midwives.

The study plan: This study was carried out in February-March 2017 in Aydın. The population of the study consisted of 483 people who volunteered to participate in the study by sampling from a municipality café in the city center of Aydın province. Research data were collected by a questionnaire created by the researchers. Statistical analysis was used for the statistical analysis of the Social Sciences 18 and the number, percentage and averages of the data were taken.

Findings: %55 of the participants were between the ages of 21-40, %55.5 were women, %53 were university graduates, %61.3 were single, %66.5 lived in the longest province, %91, It was found that 3 of them had health insurance and %60.7 corresponded to the expense of their income. %56.9 of the respondents defined the midwife as the health personnel who “**followed pregnant/giving birth/assisting birth**”, %61.9 of the midwife defined “**the job as/assisting the birth of the baby tracking**” and %53.8 of the midwives license level, %53.6 of the midwifery profession does not want men to be taken, %31.7 of women do not consider to prefer as a profession, %61.7 of the relatives of the midwife may want to be, %61.5 of the previous %53.1 of those receiving service and services received positive experience. %54.5 of the respondents of the midwives respectful, sweet-tongued, smoothie and so on. They were expected to be.

Results: It was determined that the majority of the participants made the task definition of the midwife correctly, the experiences of midwifery services were mostly positive and the expectations of the midwives were mostly professional occupational attitude and behavior characteristics.

Keywords: Midwifery, Opinion, Expectancy, Society

1. TOPLUMUN GÖZÜYLE EBELERİN GİRİŞİ

Bir mesleğin önemi, toplumun o mesleğe verdiği önem ile değerlendirilir. Geçmişten günümüze toplumda ebelere “şifa verici, bakıcı, akıl verici, iksir uzmanı” gibi isimler verilmiştir. Eski zamanlarda halk dilinde “*bilgiç analar, teyzeler, nineler*” olarak, refah düzeyi yüksek olan kesimlerde ve dini gruplarda ise “cadı” olarak adlandırılmıştır (Nicholas ve ark., 1976; Koçak ve ark., 2010). Sümerlilerde zamanında doğumların dişilik sembolü olduğu, “*Analık ve Merhamet Tanrıçaları*” tarafından gerçekleştirildiği ve bu tanrıçaların ebelerin sorumluluklarını üstlendikleri inancı toplumun ebelere değer verdiğini göstermektedir (Koçak ve ark., 2010; Köker ve ark., 1997). 11. ve 16. yüzyıllar arasında ebelerin, kafir veya cadı olduğu gerekçesiyle yakılmış, asılmış ve işkence görmüş olmaları ebeler üzerinde olumsuz izler bırakmıştır (Nicholas ve ark., 1976; Koçak ve ark., 2010; Ejder ve ark., 2014). Eski Yunan ve Roma döneminde ebelik, parlak bir dönem yaşamıştır. Efesli Saramusun bu dönemde ebelere büyüye göre değil, gerçeklere ve doğaya uygun hareket etmelerini ve ellerini yıkamalarını belirtmesi topluma hizmet veren ebelerin bilimsel bir meslek olarak ilerlemesine katkı sağlarken, soğukkanlı ve sırt tutucu olmalarını belirtmesi halkın ebelerle ilgili olumlu prestij kazanmasında katkı sağladığı düşünülmektedir. Ortaçağ ebelerinin genellikle iri-yarı, yaşlı kadınlardan seçildiği, gösterişli giysiler giyen ebelerin kent sokaklarında sürekli dolaşarak, her an gerçekleşecek doğumlara karşı hazır bulunduğu ve toplum tarafından desteklendikleri belirtilmektedir (Koçak ve ark., 2010; Eren, 1996). Daha sonraki dönemlerde hekimlerin topluma hizmet vermesi ebelik mesleğini en alt tabakaya çekmiş olup ünlü yazar Charles Dickens tarafından o dönemde ebe; şişman, yaşlı, alkolik, kısık sesli, saçları beyaz, ıslak gözlü, şiş burunlu, siyah elbise ve kukuletası ile insanı ürktüren kişi olarak tanımlanmıştır (Kömürcü ve Gençalp, 2002). Selçuklu ve bilhassa Osmanlı Döneminde ebeler; saray ebeleri, sultanın neslini doğrudan etkilediği için el üstünde tutulduğu, kibar ebeleri, devlet hizmetinde bulunan önemli şahıslarla ilgilendiği için, halk ebeleri köy ve kasabalarda tecrübesine ve el becerisine güvenilen yaşlı, tatlı dilli, görgülü, sevimli, sıcakkanlı kimseler oldukları için saygı görmüşlerdir. Cumhuriyet Döneminde Dr. Besim Ömer Akalın’ın öncülüğünde ebelik eğitimle özdeşleşerek profesyonel ebeler yetiştirilmesi hedeflenmiştir (Yeşil ve Yeşil, 2018). Günümüzde ise eğitim yoluyla kazanılan meslek, hem taşrada hem de merkezde topluma hizmet sunmaya devam etmektedir.

Sağlık hizmetlerinin gelişiminde ve niteliğinin artırılmasında hizmet sunulan toplumun görüş ve beklentileri belirleyici bir rol oynamaktadır. Ülkemizde toplumun ebeler ilgili görüş ve beklentilerini belirlemeye yönelik çalışmaların sınırlı olması nedeniyle bu araştırma planlanmıştır. Bu araştırma, Aydın ilindeki bireylerin ebelik mesleği ile ilgili görüş ve beklentilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma soruları:

1. Toplumun ebeler ile ilgili görüşleri nelerdir?
2. Toplumun ebeler ile ilgili beklentileri nelerdir?

2. ÇALIŞMA PLANI

Toplumun ebeler ile ilgili görüş ve beklentilerini belirlemek amacıyla kesitsel tipte planlanan araştırma, veriler Şubat-Mart 2017 tarihleri arasında Aydın il merkezinde belediyeye ait, kamuya hizmet veren bir kafede toplanmıştır. Araştırma evrenini, araştırmanın yapıldığı tarihler arasında bu kafeden hizmet alan bireyler, örneklemini ise olasılıksız örnekleme yöntemi ile araştırmaya katılmaya gönüllü olan 483 kişi oluşturmuştur. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen veri toplama formu ile toplanmıştır. Veri toplama formu, bireylerin sosyo-demografik özelliklerini içeren 7 soru (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, meslek, en uzun yaşanılan yer, 12 yaşına kadar en uzun yaşanılan yer) ve ebelik mesleği ile ilgili bilgi ve beklentilerini içeren 13 soru (ebe kimdir?, ebe ne iş yapar?, ebelik eğitim süresi, ebelik eğitim düzeyi, ebelerden hizmet alma durumu, yaşanılan deneyim, ebelerden beklentiler) olmak üzere toplam 20 sorudan oluşmaktadır. Veriler, hafta içi kafeye gidilerek, araştırmacılar tarafından vatandaşlar ile yüz yüze görüşme tekniği ile 10-15 dakikada doldurulmuştur. Verilerin istatistiksel analizinde sayı, yüzdelik, ortalama, standart sapma dağılımlarına bakılmıştır. Katılımcılara, araştırmanın amacı konusunda bilgi verildikten sonra sözlü onamları alınmış olup araştırmaya katılmaya gönüllü olan bireyler dahil edilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan bireylerin; %55'inin 21-40 yaş aralığında, %55,5'inin kadın, %53'ünün üniversite mezunu, %61,3'ünün bekar, %66,5'inin en uzun il merkezinde yaşadığı, %91,3'ünün sağlık güvencesinin bulunduğu, %60,7'sinin gelirinin giderine denk algıladığı saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların Tanıtıcı Özellikleri (n=483)

Özellikler		n	%
Yaş	13-20	105	21,7
	21-40	261	55,0
	41-63	101	20,9
	64-80	16	3,3
Cinsiyet	Kadın	268	55,5
	Erkek	215	44,5
Eğitim durumu	O.Y.* değil/O.Y/İlkokulu/Ortaokul mezunu	108	22,4
	Lise mezunu	119	24,6
	Üniversite mezunu	256	53,0
Medeni durum	Evli	187	38,7
	Bekar	296	61,3
En uzun yaşanılan yer	Köy/Kasaba	69	14,2
	İlçe	93	19,3
	İl	321	66,5
Sağlık güvencesi	Var	441	91,3
	Yok	42	8,7
Gelir durum algısı	Gelir giderden az	126	26,1
	Gelir gidere denk	293	60,7
	Gelir giderden fazla	64	13,3

*Okur yazar

Katılımcılar “*Sizce Ebe Kimdir?*” sorusuna; %56,9’unun “Gebeleri Takip Eden/Doğum Yaptıran/Doğuma Yardımcı Olan Sağlık Personeli”, %16,1’inin “Tıbbi Bir Meslek/Taşra Teşkilatına Bile Ulaşabilen Sağlık Personeli/Sağlık Ocağında Görevli Sağlık Personeli/Halka En Yakın Sağlık Çalışanı”, %11’inin “Anne Çocuk Sağlığı İçin Çalışan Kişi”, %7,5’inin “Doktor/Hemşire/Doktor Yardımcısı”, %4,1’inin “Beyaz Melek, Hastanede Çalışanı, Gençlere Yardımcı Olan, İğne Yapan Kişi, Bilmiyorum” dedikleri saptanmıştır. “*Ebe Ne İş Yapar*” sorusuna ise katılımcıların %61,9’unun “Bebeğin Doğumuna Yardımcı Olur”, %20’sinin “Gebe, Anne ve Bebek Sağlığının Takibini, Aşılama ve Aile Planlaması Hizmeti Yapar”, %6,2’sinin “Doktora Yardım Eder/Hemşireye Yardım Eder”, %9,8’inin diğer (Ambulansta Çalışır, Halkın Sağlığıyla İlgilenir, İğne Yapar) biçiminde yanıt verdikleri bulunmuştur. Katılımcılar “*Ebeler Hangi Düzeyde Eğitim Alıyorlar*” sorusuna; ilk sırada lisans (%53,8), ikinci sırada ön lisans (%17,8), üçüncü sırada ise yüksek lisans (%13,0) düzeyinde eğitim aldıklarını bildiklerini ifade etmişlerdir (Tablo 2).

Tablo 2. Katılımcıların Ebelere İlişkin Bilgi ve Görüşleri (n=483)

Bilgi ve Görüşler	n	%
<u>Sizce Ebe Kimdir?</u>		
Gebeleri takip eden/doğum yaptıran/doğuma yardımcı olan sağlık personelidir.	275	56,9
Tıbbi bir meslek/taşra teşkilatına bile ulaşabilen sağlık personeli/sağlık ocağında görevli sağlık personeli/halka en yakın sağlık çalışanı	78	16,1
Anne çocuk sağlığı için çalışan kişi	53	11,0
Doktor/hemşire/doktor yardımcısı	36	7,5
Diğer (beyaz melek, hastanede çalışan, gençlere yardımcı olan, iğne yapan kişi, bilmiyorum)	20	4,1
Yanıtız	21	4,4
<u>Ebe Ne İş Yapar?</u>		
Bebegin doğumuna yardımcı olur	299	61,9
Gebe, anne ve bebek sağlığının takibini, aşılama ve aile planlaması hizmeti yapar	97	20,0
Doktora yardım eder/hemşireye yardım eder	30	6,2
Diğer (ambulansta çalışır, halkın sağlığıyla ilgilenir, iğne vurur, vb.)	25	5,2
Yanıtız	32	6,7
<u>Ebeler Hangi Düzeyde Eğitim Alıyorlar? (n=520)**</u>		
Lise	59	11,3
Ön lisans	93	17,8
Lisans	280	53,8
Yüksek lisans	68	13,0
Yanıtız	20	4,1
<u>Ebelik mesleğine erkeklerde alınmalı mıdır?</u>		
Evet	224	46,4
Hayır	259	53,6
<u>Meslek olarak ebeliği tercih eder miydiniz/eder misiniz? (n=483)</u>		
Evet	115	23,8
Hayır	153	31,7
<u>Ailenizde “ebe” olarak görev yapan biri var mı?</u>		
Evet	65	13,5
Hayır	418	86,5
<u>Yakınlarınızın ebe olmasını ister misiniz?</u>		
Evet	298	61,7
Hayır	185	38,3

<u>Yakınlarınızın niçin ebe olmasını istersiniz? (n=605)**</u>		
Topluma faydası olması için	189	31,2
Kutsal bir meslek olduğu için	163	27,0
Aileye faydası olması için	111	18,3
Mesleği sevdiğim için	53	8,8
Ataması kolay olduğu için	40	6,6
Geliri güzel olduğu için	28	4,6
Diğer (Değerli bir meslek, sağlık sisteminin temel mesleklerinden olduğu için, güzel meslek, bu işe ilgi duyduğum için)	21	3,5
<u>Yakınlarınızın niçin ebe olmasını istemezsiniz? (n=211)**</u>		
Çalışma koşulları zor olduğu için	78	37,0
Sürekli kötü söz ve hakarete uğradıkları için	46	21,8
Mesleği sevmediğim için	31	14,7
Toplumdaki imajı kötü olduğu için	26	12,3
Diğer (Gerekli saygıyı görmediği için, ebelik konusunda konferans düzeyinde halkın bilinçlendirilmediği için, mesleğin görev ve yükümlülükleri dışında çalıştıkları için)	30	14,2

Katılımcıların yarısı (%53,6) ebelik mesleğine erkeklerin alınmasını istemediklerini ifade etmişlerdir. Meslek olarak ebeliği tercih etme durumları sorulduğunda kadınların %23,8'inin "Evet", %31,7'sinin "Hayır" dediği ve ailede ebe olarak görev yapan birinin varlığı sorulduğunda da %86,5'inin "Hayır" dediği saptanmıştır. Katılımcılar "*Yakınlarınızın Ebe Olmasını İster misiniz*" sorusuna; %61,7'sinin "Evet" dediği, ebe olmasını isteyenlerin isteme nedenleri sırasıyla; %31,2'sinin topluma faydalı bulması, %27'sinin kutsal bir meslek olduğuna inanması, %18,3'ünün aileye faydası olması, %8,8'inin mesleği sevmesi, %6,6'sının atamasını kolay bulması, %4,6'sının geliri güzel bulmasından dolayı istediklerini ifade etmişlerdir. Yakınlarının ebe olmasını istemeyenlerin istememe nedenleri ise sırasıyla; çalışma koşullarını zor bulması (%37), sürekli kötü söz ve hakarete uğranması (%21,8), mesleği sevmediğinden (%14,7), mesleğin toplumdaki imajını kötü bulması (%12,3), dolayı istemediklerini ifade etmişlerdir (Tablo 2).

Katılımcıların %38,5'inin daha önce bir ebeden hizmet aldığı, daha önce ebelerden hizmet alanların ise %34,4'ünün bu hizmeti "Çok İyi", %53,1'inin "İyi" olarak değerlendirdiği belirlenmiştir. "*Sağlık kurumlarında karşılaştığınız/karşılaşacağınız ebelerden beklentileriniz nelerdir?*" sorusuna katılımcıların sırasıyla; %54,5'i "Ebelerin Saygılı, Tatlı Dilli, Güler

Yüzlü, İletişime Açık Olmalarını, Anlayışlı, Adil ve Dürüst, Hoşgörülü, Önyargısız, Empati Yapmalarını, Doğumda Bağırılmalarını ve Mahremiyeti Önemsemelerini”, %20,9’u “Hastanın Durumu Hakkında Bilgi Vermelerini, İlgili Olmalarını, Kaliteli Hizmet Sunmalarını, Bilgili ve Mesleklerini Severek Yapmalarını” belirtirken %2,1’i herhangi bir beklentisinin olmadığını, %2,1’i “diğer (Yaşlı Olmamaları, Stajyerleri Doğumhaneye Almaları)”, %20,4’ü ise bu soruyu yanıtlamak istemediklerini belirtmişlerdir (Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcıların Daha Önce Ebelerden Hizmet Alma Durumları ve Beklentileri (n=483)

Hizmet Alma Durumu ve Beklentiler	n	%
<u>Daha önce bir ebeden hizmet aldınız mı?</u>		
Evet	186	38,5
Hayır	297	61,5
<u>Ebelerden aldığınız hizmeti nasıl değerlendirirsiniz? (n=224)</u>		
Çok iyi	77	34,4
İyi	119	53,1
Kötü	12	5,4
Çok kötü	16	7,1
<u>Sağlık kurumlarında karşılaştığınız/karşılaşacağınız ebelerden beklentileriniz nelerdir?</u>		
Saygılı, tatlı dilli, güler yüzlü, iletişime açık olmalarını, anlayışlı, adil ve dürüst, hoşgörülü, önyargısız, empati yapmalarını, doğumda bağırılmalarını ve mahremiyeti önemsemeleri	263	54,5
Hastanın durumu hakkında bilgi vermelerini, ilgili olmalarını, kaliteli hizmet sunmalı, bilgili ve mesleklerini severek yapmalarını	101	20,9
Beklentim yok/zaten işlerini iyi yapıyorlar	10	2,1
Diğer (yaşlı olmamaları/stajyerleri doğumhaneye almaları)	10	2,1
Yanıtsız	99	20,4

4. TARTIŞMA

Toplumun ebeler ile ilgili görüş ve beklentilerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada; katılımcıların %56,9’u “*Sizce Ebe Kimdir*” sorusuna, “Gebeleri Takip Eden/Doğum Yaptıran/Doğuma Yardımcı Olan Sağlık Personelidir” bildiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılara “*Sizce Ebe Ne İş Yapar*” diye sorulduğunda, %61,9’unun “Bebeğin Doğumuna Yardımcı Olur”, %20’sinin

“Gebe, Anne ve Bebek Sağlığının Takibini, Aşılama ve Aile Planlaması Hizmeti Yapar” dedikleri saptanmıştır. Uluslararası Ebeler Konfederasyonu (ICM) ebeyi; gebelik, doğum ve doğum sonu dönemde kadının bakımını sağlayan, gerekli tavsiyelerde bulunan, kendi sorumluluğunda doğumu gerçekleştiren, yenidoğan bakımını sağlayan ve kadın ile iş birliği içinde çalışan, güvenilir ve sorumluluk sahibi bir profesyonel kişi olarak tanımlamaktadır (International Confederation of Midwives, 2019). Katılımcıların verdikleri ifadelerin uluslararası sahada kabul edilen tanımlara uyması sevindiricidir.

Ülkemizde ebelik eğitimi, 1998 yılında lisans programı, 2000 yılında yüksek lisans programı ve 2013 doktora programı başlaması ile daha fazla nitelik kazanmıştır (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, 1996; Yılmaz ve Karanisoğlu, 2016). Katılımcılara ülkemizde ebelerin hangi düzeyde eğitim aldıkları sorulmuş ve katılımcıların yaklaşık yarısı lisans (%53,8) düzeyinde derken; %17,8’i ön lisans, %13’ü ise yüksek lisans düzeyinde dedikleri saptanmıştır. Ülkemizde ebelik eğitiminin lisans düzeyinde olduğu katılımcıların yaklaşık yarısının bunu bilmeleri sevindirici olmasına rağmen, toplumun ebelerin eğitim düzeylerinin lisans düzeyinde olduğunu bilmeleri mesleğin itibarını ve tercih edilme oranlarını artırabileceği göz önüne alındığında yeterli olmadığı düşünülmektedir.

Ebelik, ülkemizde sadece kadınlar tarafından sunulan bir meslektir. Araştırmamıza katılan bireylerin yarısından fazlası (%53,6) ebelik mesleğine erkeklerin alınmasını istemediklerini ifade etmişlerdir. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sisteminde ebelik bölümü mevcut olan fakülte ve yükseköğretim programlarının koşul ve açıklamalarında 78. maddeye göre erkeklerin tercih yapamayacakları belirtilmektedir. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi’nde 2011 yılı kılavuzunda Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü programı koşul ve açıklamalarında 78. madde Yüksek Öğretim Kurumu’na bildirilerek kaldırılmış ve bir erkek öğrenci öğrenime başlamıştır (ÖSYS, 2011; ÖSYS, 2012; Yıldırım ve ark., 2014). Yıldırım ve ark (2014)’nın öğrencilerin ebelik mesleğinde erkeklerin yer almasına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yaptıkları çalışmada, öğrencilerin “*Ebelik Hem Kadın Hem de Erkeklerin Yapacağı Bir Meslek Midir?*” ve “*Cinsiyet Ebelik Mesleğinde Önemli midir?*” sorularına %51,2’sinin “Evet” dediği, öğrencilerin “*Erkeklerin Ebe Olmasını İster Misiniz?*” sorusuna %52,5’inin

ve “*Hastaneye Yattığınızda Erkek Ebenin Bakım Vermesini İster misiniz?*” sorusuna %72,5’inin “Hayır” dediği saptanmıştır (Yıldırım ve ark., 2014). Yapılan bu çalışmada ebelik öğrencilerinin yaklaşık yarısının meslekte cinsiyet ayrımı gözetmezken dört öğrenciden birinin erkek ebeden hizmet almak istemediği görülmektedir. Çalışmamızda, katılımcıların ebelik mesleğine erkeklerin alınması konusundaki görüşleri ebelik öğrencilerinin görüşleriyle benzer bulunmuştur.

Araştırmaya katılan kadınların meslek olarak ebeliği tercih etmek istemeyenlerin sayısı (%31,7), tercih etmek isteyenlerden (%23,8) fazla bulunmuştur. Araştırmaya katılan bireylerin büyük çoğunluğunun (%86,5) ailesinde ebe olarak görev yapan birinin olmadığı saptanmıştır. Ertekin Pınar ve ark (2013)’nın ebelik öğrencilerinin mesleki profesyonellikleri ve mesleki profesyonelliklerini etkileyen etmenleri araştırdığı çalışmasında, çoğunluğunun (%69,1) ebelik bölümünü tercih sırası 6 ve daha üzeri olduğu, dörtte birinden fazlasının (%28,8) ebeliği tekrar tercih etmek istemediği, beşte ikisinin (%41,2) başka bir meslek istediği bulunmuştur (Ertekin ve ark., 2013). Yurtsal ve ark (2014)’nın ebelik birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin ebelik mesleğine ilişkin görüşlerini belirledikleri çalışmada, %69,9’unun bölümü tercih sırasının 6 ve üzeri olduğu, %60,2’sinin bölüme gelmeden önce mesleğe yönelik olumsuz düşüncelere sahip oldukları saptanmıştır (Yurtsal ve ark., 2014). Kadın katılımcılardan ebelik mesleğini tercih etmek istemeyenlerin sayısının daha fazla bulunmasında, mesleki derneklerin üzerine düşen sorumluluğu tam yerine getirmediğinden kaynaklandığını düşünmekteyiz.

Mesleğin toplumdaki prestij değeri ne kadar yüksek ise o kadar çok tercih edilmektedir (Sarıkaya ve Khorshid, 2009; Önler ve Varol, 2010). Katılımcıların çoğunluğu yakınlarının ebe olmasını isteyebileceklerini belirtmişlerdir. Yine ebe olmasını isteme nedenleri sorulduğunda en fazla “topluma faydalı olması için” istediklerini ifade etmiştir. Katılımcılara yakınlarının ebe olmasını istememe nedenleri sorulduğunda ise en fazla “çalışma koşulları zor olduğu için” yanıtı alınmıştır. Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin mesleklerine bakış açılarının incelendiği bir çalışmada, öğrencilerin “toplum hemşire/ebeyi hasta bakıcı olarak görmektedir” önerisine %59’u “katılıyorum” biçiminde, “hemşirelik/ebelik toplumun değer verdiği saygın bir meslektir” sorusuna 1. sınıf öğrencilerin %41,5’i, 4. sınıf öğrencilerin %54,8’i “katılmıyorum”

yanıtını verdikleri bulunmuştur. Hem çalışmamıza katılanların hem de ebelik bölümünü okuyan öğrencilerin belirttiği nedenler mesleki problemlerin, topluma yansıdığı, mesleki prestiji ve meslek seçimi yapan bireyleri olumsuz yönde etkilediğini düşündürmektedir.

Daha önceden bir ebeden hizmet alan katılımcıların %53,1'i bu hizmeti "iyi" olarak değerlendiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların "ebelerden beklentileri" %54,5'i saygılı, tatlı dilli, güler yüzlü, iletişime açık olmalarını, anlayışlı, adil ve dürüst, hoşgörülü, önyargısız, empati yapmalarını, doğumda bağırılmalarını ve mahremiyeti önemsemelerini, %20,9'u hastanın durumu hakkında bilgi vermelerini, ilgili olmalarını, kaliteli hizmet sunmalarını, bilgili ve mesleklerini severek yapmalarını yönündedir. Çankaya ve ark.'nın doğum için başvuran gebelerin empatik iletişim açısından ebelerden beklentileri ve bu beklentilerin karşılanma durumunu değerlendirdiği çalışmada, gebelerin ebelerden ilk üç beklentileri sırasıyla; saygı, güler yüzülük ve ilgi olarak belirtilmiştir (Çankaya ve ark., 2014). Ebelerden beklentilerini ifade eden katılımcıların bu beklentilerinin profesyonel meslek davranış özellikleri olduğunu göstermektedir. Ayrıca çalışma bulgularımız bu çalışma ile benzerdir.

5. SONUÇLAR

Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre; katılımcıların çoğunluğunun ebeğin görev tanımını doğru yaptıkları, ebeden hizmet alma deneyimlerinin olumlu olduğu ve ebelerden beklentilerinin çoğunlukla profesyonel meslek tutum ve davranış özellikleri olduğu saptanmıştır. Toplumun ebelik mesleğini daha yakından tanınmasında sahanın etkisi yadırganamaz. Bu açıdan mesleğin tanınmasında sahada çalışan ebelerin, örgütlenerek ortak kararlar çerçevesinde hizmet vermeleri, mesleki örgütlerin saha ile ilgili sorunları tespit ederek çözüm aşamasına getirmesi, ebelik akademisyenlerin hem mesleki dernek hem de saha ile beraber yeni öğrencileri yetiştirmesi ile başarılıcağını düşünmekteyiz. Bireylerin ebelik mesleği ile ilgili görüş ve düşüncelerini daha geniş kitlede araştıran çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKLAR

- Atasoy, I., Ermin, C. (2016). Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin mesleklerine bakış açısının incelenmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 83-91.
- Çankaya, S., Ak, A., Polat, Y., Filiz, F., Künduro, F., Mızrak, F. ve ark. (2014). Doğum için başvuran gebelerin empatik iletişim beklentilerinin ebeler tarafından karşılanma durumu. *Genel Tıp Dergisi*, 24(7), 7-14.
- Ejder, Apay, S. (2014). Geçmişten günümüze ebelik: Tarihi bir inceleme. *Lokman Hekim Dergisi*, 4(2),13-20.
- Eren, N. (1996). Çağlar boyunca toplum. *Sağlık ve İnsan, Gelişim Yayıncılık*, s,454.
- Ertekin, Pınar, Ş., Cesur, B., Duran, Ö., Güler, E., Üstün, Z., Abak, G. (2013). Ebelik öğrencilerinin mesleki profesyonelliklerini ve etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 8(23),19-37.
- Koçak, Y. Ç., Can, H. Ö., Soğukpınar, N. (2010). Geleneksel doğum uygulamaları ve doğum yardımcıları. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 5(4), 1-6.
- Köker, H. A. (1997). Doğum ve ebelik tarihi. Erciyes Üniversitesi Matbaası, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayın No:26, Kayseri, (1-9), (27-34).
- Kömürçü, N., Gençalp, N. S. (2002). Geçmişten günümüze doğuma yardım. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 2(1), 78-82.
- Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği. (1996, 1 Temmuz). T.C. Resmi Gazete (Sayı: 22683). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/>.
- Nicholas, D. D., Ampofo, D. A., Ofosu-Amaah, S., Asante, R. O., Neumann, A. K. (1976). Attitudes and practices of traditional birth attendents in rural. Ghana: *Implications for Training in Africa, Bull World Health Organ*, 54, 343-348.
- Önler, E., Varol, S. G. (2010). Hemşirelikte meslek seçimi ölçeğinin güvenirlilik ve geçerliliği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 3(2), 78-85.
- Sarıkaya, T., Khorshid, L. (2009). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: Üniversite öğrencilerinin meslek seçimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 393-423.
- Yeşil, H., Yeşil, A. (2018). Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde ebelik ile ebelerin doğuma ve infertiliteye dair müdahaleleri. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(3), 285-317.

- Yılmaz, T., Karanisoğlu, H. (2016). Türkiye’de ebelik eğitiminin güncel durumu. *HSP*, 3(1), 73-77.
- Yıldırım, F., Çelik, P., Özmen, C., Erol, S., Üst, Z. D., Özkan, H. (2014). Ebelik bölümü öğrencilerinin ebelik mesleğinde erkeklerin yer almasına ilişkin görüşleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(1), 646-656.
- Yurtsal, Z. B., Biçer, S., Duran, Ö., Şahin, A., Arslan, M., Yavrucu, Ö. K. (2014). Sağlık bilimleri fakültesi ebelik 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin mesleğe ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2), 15-25.
- Who We Are. Erişim Adresi: <http://www.internationalmidwives.org/who-we-are/> Erişim Tarihi: 18.03.2019.
- 2011 ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu. Erişim Adresi: <http://www.osym.gov.tr/dosya/1-57952/h/2011tablo4-2172011.pdf> Erişim Tarihi: 02.04.2019.
- 2012 ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu. Erişim Adresi: <http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2012/OSYS/2012OSYSKONTKILAVUZpdf21.20>. Erişim Tarihi: 02.04.2019.

